herpy

LEGUANER

Common Basilisk

Basiliscus basiliscus

Basiliscus basiliscus er en slank, hurtig øgle fra skovene langs floder og bække i Mellemamerika og det nordlige Sydamerika, med lang hale, høje kamme hos hannen og evnen til at løbe på to ben hen over vandet. Den bliver 45-80 cm, er dagaktiv og altædende og kræver et højt, fugtigt terrarie med vanddel, mange skjul og UVB. Den er sky og egner sig ikke til håndtering.

Familie: Corytophanidae Tidligere navn: *Basiliscus americanus; Basiliscus barbouri; Basiliscus guttulatus; Basiliscus mitratus; Lacerta basiliscus; Lophosaura goodridgii* Udgivet 17. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**45-80 cm** total længde inkl. hale
Vægt	**200-500 g**
Levetid	**6-10 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Træboende, jordboende og semi-akvatisk**
Biotop	**Tørskov, regnskov og vådområde**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**120 × 60 × 120 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**25-30 °C**
Hotspot	**35-40 °C**
Temperatur, nat	**23-26 °C**
Luftfugtighed	**60-80 %**
Vand	**Vanddel**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 2
Kost	**Insekter, frugt og hvirveldyr**
Holdes	**Enkeltvis, parvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**10-24 mdr.**
Kuldstørrelse	**2-20 æg**
Kuld pr. år	**1-5**
Inkubation	**56-90 dage** ved 28-31 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står hverken på CITES-listerne eller i EU's bilag A-D. Ingen basilisker eller andre arter i gruppen står på den danske liste over dyr, som private ikke må holde (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015), og arten er ikke på EU's liste over invasive arter.

Om arten

Basiliscus basiliscus er en slank, lavbygget øgle med lange tæer, skarpe kløer og en meget lang hale, der udgør 70-75 % af den samlede længde. Farven er brun, olivengrøn eller bronze med mørkere tværbånd og to lyse, cremefarvede til gule striber langs overlæbe og flanker. Unge dyr er mere kontrastfulde og har tre længdestriber på struben. Alle aldre har brune til bronzefarvede øjne.

Hannerne er større end hunnerne og har en høj, spids hovedkam samt en sejlagtig kam på ryg og hale, båret af forlængede ryghvirveltorne. Hunnerne mangler de store kamme. Kammen vokser med alderen og mangler hos små unger. Voksne dyr måler 45-80 cm i alt, og hovedparten af den længde er hale. Vægten ligger på omkring 200-500 g. Kroppen alene (snude til kloak) bliver op til 20-25 cm.

Arten har brede bagfødder med frynser af sammenrullede skæl langs tæerne. Når dyret flygter over vand, retter det sig op på bagbenene, og frynserne folder sig ud, så fødderne fanger luft. Små dyr kan løbe 20 meter eller mere hen over vandfladen, mens store dyr synker efter få meter og svømmer eller dykker videre.

Partenogenese (formering uden han) er beskrevet hos arten. Den blev beskrevet af Carl von Linné i 1758 under navnet *Lacerta basiliscus* og er typeart for slægten *Basiliscus*. Den forveksles let med *Basiliscus vittatus*, som har kølede bugskæl, en mere spids hovedkam og kun én lys stribe på hver flanke. *Basiliscus plumifrons* er grøn og har dobbelt hovedkam.

Udbredelse og levested

Basiliscus basiliscus lever på stillehavssiden af Costa Rica og i Panama og videre gennem det nordlige og vestlige Colombia til det nordvestlige Venezuela. I Colombia findes den fra kystlavlandet op til omkring 1.200 m. Ældre angivelser fra det sydvestlige Nicaragua er ikke bekræftet, og bestanden i Guyana er indført.

> **Oprindelig udbredelse:** Costa Rica, Panama, Colombia og Venezuela.

LEVESTED

Arten lever i lavlandsskov, både fugtig og tør, næsten altid tæt på floder, bække og andre vandløb. Den er almindelig og regnes i Costa Ricas vestlige del for en af de mest sete store øgler. Højdeudbredelsen er 0-600 m i det meste af området og højere i Colombia.

Dagen går med at fouragere, sole sig og hvile langs vandkanten, mest på jorden og i lavt krat. Om natten sover dyrene på grene, ofte højt oppe, op til omkring 20 m over jorden. Ved fare løber de ud på vandet eller dykker. Hannerne er territoriale, viser sig med hovednik og jager mindre hanner væk, så mange hanner først kommer til at yngle som tre- til fireårige.

Fødevalget er bredt: leddyr, små øgler, slanger, fugle, pattedyr, fisk, ferskvandsrejer og lejlighedsvis frøer, men også blomster og frugt. Plantedelen vokser med alderen, og unge dyr er mere insektædende. Hunnen graver selv hullet til æggene og fylder det igen.

Pasning

TERRARIET

Et voksent dyr skal have et højt terrarie på mindst 120 × 60 × 120 cm (længde × bredde × højde), og større er bedre. En han med en eller flere hunner kræver et større terrarie med flere solpladser og skjul. Arten er hurtig og løber ind i glasset, hvis den føler sig udstillet. Brug derfor et højt terrarie med masser af skjul, tæt beplantning, en uigennemsigtig bagvæg og en uigennemsigtig strimmel nederst på glasfronten.

Indret med kraftige, skråtstillede grene og forhøjede liggepladser, så dyret kan klatre og sove højt oppe. Plantede krukker med robuste, ugiftige planter giver skjul og holder luftfugtigheden oppe. En stor vanddel, hvor dyret kan bade og dykke, hører med (se afsnittet om vand). Bunden skal holde på fugten: kokosjord, cypresbark eller havejord uden gødning og perlit. Rengør bund og vanddel løbende, og skift bunden helt et par gange om året.

Låget skal være tæt og sikkert, for arten er en dygtig flygter. Varmelamper skal sidde i keramiske fatninger og være afskærmet med gitter.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

TEMPERATUR

Luften skal holde 25-30 °C om dagen, og solpladsen skal have en overfladetemperatur på 35-40 °C målt med et infrarødt termometer. Om natten er 23-26 °C passende. Tallene er de samme for de tre almindelige basilisker. Brug en halogenspot over en gren højt oppe og en keramisk varmeemitter på termostat til natten, hvis rummet er koldt, og afskærm alle lamper, så dyret ikke kan brænde sig.

Resten af terrariet skal være køligere, så dyret kan vælge mellem varme og skygge. Mål med digitale termometre ved solpladsen og i den kølige ende. For lav temperatur giver dårlig fordøjelse og svækket immunforsvar, og dyret skal altid kunne komme væk fra varmen.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være 60-80 %. Sprøjt terrariet og løvet 1-2 gange dagligt, eller brug et tåge- eller regnanlæg på timer, og mål med et hygrometer. Planter, en fugtig bund og vanddelen holder fugten oppe, og dyrene drikker dråber fra bladene. En lidt tørrere og køligere periode om vinteren, med 45-55 % luftfugtighed, kan bruges før avl, og til selve avlen hæves fugten til 80 % eller mere.

Ventilationen må ikke ofres for fugten. Står luften stille og våd, vokser skimmel, og dyret får luftvejs- og hudproblemer.

VAND OG VANDKVALITET

Terrariet skal have en vanddel, der er så stor og dyb, at dyret kan svømme og dykke i den. Arten flygter ud på og ned i vandet, når den bliver skræmt, så vanddelen skal ligge under grene og være let at komme op af. Dyret gør afføring i vandet, så det skal filtreres eller skiftes ofte.

LYS OG UVB

Basiliscus basiliscus er dagaktiv og skal have UVB hele dagen for at danne D3 og optage kalk. Arten soler sig i sol og halvskygge ved vandet, og UVB-lampen skal give Ferguson-zone 2, dvs. et UV-indeks på højst omkring 3 på solpladsen og mindre i resten af terrariet. Et T5-rør på 6 % eller en tilsvarende lampe passer som regel, men afstanden afhænger af lampetypen, så følg producentens anvisning og mål gerne. UVB går ikke gennem glas eller plastik, og rørene skiftes efter producentens anvisning.

Lyset tændes 12 timer og slukkes 12 timer året rundt. Supplér med kraftig LED til planterne og dyret. Naturligt sollys i et netbur udendørs om sommeren er en fordel, men dyret skal have skygge og må aldrig stå i direkte sol i et glasterrarie.

Læs mere: Lys og UVB Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

FODER

Basiliscus basiliscus er altædende med en klar vægt på dyrisk føde. Voksne dyr får hovedsagelig insekter: fårekyllinger, græshopper, kakerlakker, store melorme og enkelte jordorme. Dertil kan der gives en lille fisk eller en optøet nyfødt mus en til to gange om måneden. Frugt som bær, mango og papaya gives sparsomt og kun til voksne, fordi det giver løs afføring hos unger. Unger får små fårekyllinger, små melorme og enkelte voksorme.

Foderet pudres med kalk med D3 et par gange om ugen og med et vitamintilskud de øvrige dage. Foderdyrene bør være godt fodret, inden de gives videre. Unger fodres dagligt, voksne hver anden til tredje dag. Vandet skal altid være frisk. Nye dyr kan nægte at æde i op til flere uger, især hanner, hvis terrariet er åbent eller uden skjul.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Basiliscus basiliscus er sky og hurtig og bliver sjældent rigtigt tam. Dyret egner sig til at blive iagttaget og ikke til jævnlig håndtering. Stress ses som flugt, snudegnidning mod glasset og afvisning af foder. Håndtér kun, når det er nødvendigt, og hold godt fast, for dyret slipper let. Det kan bide og piske med halen, men er ikke farligt. Halen kan kastes, og den vokser kun delvist ud igen.

Hanner er territoriale og må ikke holdes sammen. Kamp ses allerede i de første måneder, og den svageste han trives ikke og kan dø. En han kan holdes sammen med flere hunner i et stort, tæt beplantet terrarie, men hunnerne kan være madgriske og stresse en ung han. Unger bør derfor skilles tidligt og vokse op enkeltvis eller i små grupper af samme køn. Vask hænder efter kontakt med dyr, terrarie og foder, fordi krybdyr kan bære *Salmonella*.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannen har en højere hovedkam og en kam på ryg og hale og er større end hunnen. Hunnerne bliver kønsmodne fra 10 måneders alderen og senest ved omkring 20 måneder, ved en kropslængde (snude til kloak) på omkring 14 cm, hannerne i deres andet leveår. Større hanner holder mindre hanner fra at yngle, så mange hanner kommer først i gang efter tre-fire år. Hanner kan begynde at slås fra omkring fem måneders alderen.

PARRING

Parringen indledes med hovednik fra hannen. Avlen styres af luftfugtighed, temperatur og lys: en periode med let tørre forhold og lavere temperatur, efterfulgt af høj luftfugtighed på 80 % eller mere og 29-32 °C, med 12 timers lys og 12 timers mørke, sætter gang i parringen. I naturen begynder yngletiden i marts. Hannen skal sættes sammen med hunnen i et stort terrarie med mange skjul, så hun kan trække sig, og skilles fra, hvis han er voldsom.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger 2-20 æg pr. kuld, oftest 8-12. Større hunner lægger flere æg. Hun kan lægge flere kuld om året, op til fire-fem, spredt over næsten et helt år. Hun graver et hul og dækker det til efter æglægningen. Giv hunnen en dyb æglægningsbeholder med fugtigt sand og jord, mindst 30 cm dyb, ellers kan hun holde æggene tilbage.

INKUBATION

Æggene mærkes på toppen med blyant, så retningen bevares, og graves to tredjedele ned i et fugtigt underlag af vermiculit og vand i forholdet 1:1 efter vægt i en rugemaskine. Temperaturen skal være 28-31 °C og luftfugtigheden høj, især de første fire uger. Angivelserne for rugetiden svinger fra 56 til 90 dage, og hele kuldet klækker inden for et par dage.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne bliver i kuvøsen, til blommesækken er optaget, og flyttes derefter til et terrarie med samme opbygning som de voksnes, men mindre. Fodr dagligt med små fårekyllinger og små melorme, støvet med kalk, og giv UVB. Unger har et højt kalkbehov. Hanner skal skilles ved omkring fem måneders alder, fordi de begynder at slås. Hold ungerne enkeltvis eller i små grupper af samme størrelse.

Sundhed og typiske fejl

De fleste sygdomme skyldes fejl i opsætningen. De typiske problemer er:

- Metabolisk knoglesygdom ved for lidt UVB og kalk.
- Skader på snuden ved snudegnidning mod glasset. Giv ro, skjul og en ugennemsigtig nedre kant.
- Mavetarmproblemer og løs afføring ved for meget frugt eller for lav temperatur.
- Luftvejsinfektioner ved for lave temperaturer og stillestående, fugtig luft.
- Parasitter, især hos vildfangne dyr. Nye dyr holdes i karantæne.
- Æglægningsvanskeligheder hos hunner uden en egnet æglægningsplads. Det er livstruende og kræver dyrlæge.
- Hudskifteproblemer ved for tør luft.

Et sundt dyr har klare øjne, en rund hale, kraftig krop og er opmærksomt. Det spiser regelmæssigt og trækker vejret med lukket mund. Vej dyret regelmæssigt, for vægttab er ofte det første tegn på sygdom. Opsøg en dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret taber sig, ikke spiser eller virker sløvt. Opdrættede dyr er stærkt at foretrække, fordi vildfangne dyr er mere stressede og har flere parasitter.

Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.